

Oppituntien aikainen fyysinen aktiivisuus, opettajien toiminta ja koulusitoutuneisuus avoimissa oppimisympäristöissä ja perinteisissä luokkatiloissa

Kirjoittaja(t): Jani Hartikainen 1, Eero A. Haapala 1, Arja Sääkslahti 1, Arto Laukkanen 1, Anna-Maija Poikkeus 2, Taija Finni 1

Taustayhteisö(t): 1) Liikuntatieteellinen tiedekunta, Jyväskylän yliopisto, 2) Opettajankoulutuslaitos, Kasvatustieteen ja psykologian tiedekunta, Jyväskylän yliopisto

Tausta

Uusimman perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden myötä perinteisiä luokkatiloja on korvattu avoimilla oppimisympäristöillä, jotka on suunniteltu tukemaan oppilaiden autonomiaa, itsesäädelyä oppimista ja yhteistyötä avoimien ja joustavien huonekalu ja pinta-alaratkaisuiden avulla. Yhdistettynä oppijalähtöisiin menetelmiin avoimet oppimisympäristöt voivat tukea oppilaiden koulusitoutuneisuutta sekä mahdollistaa fyysisesti aktiivisten oppimismenetelmien käytön. Oppituntien aikaisella fyysisellä aktiivisuudella on havaittu olevan myönteinen yhteys koulusitoutuneisuuteen ja fyysisellä aktiivisuudella on kokonaisuudessaan yhteys parempaan terveyteen. Selvitimme kahdessa eri tutkimuksessa luokkatilojen sisätilaratkaisujen yhteyksiä oppilaiden fyysiseen aktiivisuuteen ja koulusitoutuneisuuteen, opettajien toimintaan sekä fyysisen aktiivisuuden ja koulusitoutuneisuuden välisiä yhteyksiä.

Menetelmät

Otos koostuu 206 kolmas- ja viidesluokkalaista oppilasta koskevasta aineistosta kolmesta koulusta, joissa yhdessä oli avoin oppimisympäristö ja kahdessa muussa perinteiset luokkatilat. Oppituntien aikaista fyysistä aktiivisuutta mitattiin kiihtyvyyksimittareilla ja koulusitoutuneisuutta arvioitiin kyselyllä. Opettajien toimintaa selvitettiin havainnoinnilla oppituntien aikana, jossa opettajien toiminta luokiteltiin liikkumisen sallimisen ja tukemisen osalta. Luokkatilan yhteyttä fyysiseen aktiivisuuteen selvitettiin oppilaan luokkatason ja sukupuolen huomioivan monitasoisen varianssianalyysin avulla. Opettajien toiminnan yhteyttä fyysiseen aktiivisuuteen selvitettiin järjestyskorrelaatiolla. Luokkatilojen ja fyysisen aktiivisuuden yhteyksiä koulusitoutuneisuuteen selvitettiin rakenneyhtälömallinnuksella.

Tulokset

Avoimessa oppimisympäristössä oppilaat eivät olleet fyysisesti aktiivisempia, tytöt olivat poikia enemmän paikoillaan ja viidesluokkalaiset liikkuvat vähemmän kuin kolmasluokkalaiset. Avoimessa oppimisympäristössä opettajat rajoittivat oppilaiden vapaata liikkumista ja

organisoivat siirtymisiä enemmän kuin perinteisessä luokkaympäristössä toimivat opettajat. Perinteisissä luokissa oli enemmän opettajan johdolla tehtävää fyysistä aktiivisuutta. Opettajien rajoittava ohjeistus oli yhteydessä kevyen fyysisen aktiivisuuden määrään, kun taas opettajajohtoinen fyysinen aktiivisuus oli yhteydessä kohtalaisen ja rasittavan liikunnan määrään. Avoin oppimisympäristö oli yhteydessä oppilaiden emotionaaliseen sitoutumiseen, joka puolestaan oli yhteydessä behavioraaliseen sitoutumiseen. Fyysinen aktiivisuus ei ollut yhteydessä koulusitoutuneisuuteen.

Johtopäätökset

Opettajien toiminnalla on vaikutus oppilaiden fyysiseen aktiivisuuteen, kun taas avoimet oppimisympäristöt eivät itsessään olleet yhteydessä suurempaan fyysisen aktiivisuuden määrään. Avoimella oppimisympäristöllä voi kuitenkin olla hyötyjä oppilaiden koulusitoutuneisuuden kannalta. Avoimessa ympäristössä havaittu oppilaiden liikkumista rajoittavat ohjeistukset ovat ristiriidassa avoimiin oppimisympäristöihin liitetyn aktiivisuutta ja oppijakeskeisyyttä tukevan oppijakeskeisen pedagogiikan kanssa.

Sovellettavuus

Avoimien oppimisympäristöjen yleistyessä opettajia tulisi kouluttaa hyödyntämään uudenlaisia ympäristöjä myös fyysisen aktiivisuuden näkökulmasta. Opettajat voivat vaikuttaa oppilaiden oppimiselle ja terveydelle tärkeään fyysisen aktiivisuuden määrään sallimalla vapaan liikkumisen oppitunnin aikana sekä johtamalla säännöllisesti fyysisesti aktiivisia taukoja.